

Sykehusene Akuttmottakene

Tid er ofte en kritisk faktor ved akuttmottakene, og da trengs det spesialiserte akuttleger i front, mener Nils Petter Oveland. På dette bildet fra SUS i 2009 løser Therese-Mari Nybo, assistentlege under utdanning, den røde ledervesten. FOTO: JON INGEMUNDSEN

Blir du innlagt ved norske akuttmottak, risikerer du å måtte vente uforsvarlig lenge på behandling – i motsetning til i flere land vi kan sammenligne oss med.

Akuttleger i front, ikke turnusleger

«NÅR DET HASTER» er tittelen til jubileumsboken for Norsk Luftambulans fra 2007. Tretti år tidligere så legen Jens Moe et hull i norsk helsevesen der pasientene utenfor sykehuset ikke fikk tidsnok og riktig behandling. Hans tankegang var at behandlingen skal starte der pasienten befinner seg og så fort som mulig, for når en rammes av sykdom eller ulykke, er tiden en betydelig faktor.

For Jens Moe var det viktigste å sørge for at leger og annet helsepersonell hadde den riktige og nødvendige kompetanse i akuttmedisin for å kunne utgjøre en forskjell mellom liv og død i møte med pasientene.

Den siste tiden har TV2 fortalt historien om Per (73), som ble glemt i akuttmottaket og måtte vente syv timer for han fikk antibiotika-behandling, dessverre ikke tidsnok til at han overlevde. Helsehjelpen var uforsvarlig siden diagnosen og behandlingen kom for sent i gang. Ser vi her, slik som Jens Moe gjorde, et nytt hull i helsevesenet? Er organiseringen og kompetansen i norske akuttmottak for dårlig?

HISTORIEMPER er ikke unik å kunne like gjerne skjedd ved hvilket som helst norsk lokal-, regional- eller universitetssykehus. Norsk Selskap for Akuttmedisin har tidligere vist at 84 prosent av sykehusene har turnusleger i front, og at de i snitt har omkring seks måneders erfaring.

En tilsvarende undersøkelse som nylig er gjennomført av TV2 ved 46

Nils Petter Oveland
Luftambulanslege ved SUS, forsker i Siftelsen Norsk Luftambulans

Løsningen er å få til spesialistutdannelse for norske leger i akutt- og mottaksmedisin.

sykehus, viser at turnusleger utgjør den forstørrelsen pasientene møter i åtte av ti tilfeller, og at 71 prosent av dem er alene på vakt på kveld og natt. Det siste betyr at de kan ringe til bakvakter som er tilgjengelige per telefon. Helseminister Jonas Gahr Støre mener at denne ordningen er adekvat så lenge turnuslegen har støtte fra mer erfarne kollegaer.

Den praktiske hverdagen er ikke alltid slik, siden bakvaktene ofte har andre oppgaver parallellt med den faglige oppfølgingen av turnuslegene. Eksempelvis kan vakt-havende kirurg være opptatt med en operasjon, indremedisineren ha en dårlig hjertepasient innlagt på sengepost og anestesilegen ha en pasient i markose. Disse samtidighetskonfliktene gjør at bakvakten ikke kan vurdere pasienten med en gang, noe som vanskeliggjør turnuslegens oppgave med å ta gode og raske beslutninger.

Det kan også være at pasienten har et sammensatt symptombilde og fetler flere ting, noe som tilsier tilsyn fra ulike spesialiserte bakvakter.

NÅR OPP MOT 90 prosent av innleggelsene ved norske sykehus er akuttinnleggelse, kan hverdagen for turnuslegen, som skal diagnostisere og starte behandlingen, bli for hektisk. Legen risikerer da å bli avbrutt flere ganger og kanskje måtte forlate undersøkelsesrommet med den risiko å miste fokus på den enkelte pasient. Dermed kan det gå flere timer fra pasienten kommer inn døren til han/hun er

primær-undersøkt og har fått innledende behandling. De pårørende til Per opplevde denne situasjonen og spør om det må være slik?

SVARET ER NEI. Blir du innlagt ved et sykehus i vårt naboland Sverige, møtes du av egne akuttleger som ser til alle pasienter. Fordelen er åpenbar. Ved å ha spesialister i front som er trent og opplært til å lete etter akutt sykdom og skader, og som behersker diagnostiske metoder som gir svar allerede ved sengkanten, vil tid til korrigerende behandling gå ned. Ved å få akuttmottaket som sin faste arbeidsplass, bedres også kvalitets- og sikkerhetsarbeidet.

Turnuslegene skal fremdeles ha en plass i mottaket, men de skal ha kontinuerlig oppfølging og konsultasjonsmulighet fra faste akuttleger som alltid er til stede. En slik «møster/svenn»-organisering vil gi turnuslegene det faglige løftet de trenger for å kunne håndtere akutte situasjoner i fremtiden. Det er nemlig ikke slik at norske, nyutdannede leger ikke holder faglig mål, men de settes til å ta imot de dårligste pasientene, ofte med komplekse og uavklarte problemstillinger der behovet er størst for rask diagnostikk og behandling. Dette går ikke an lenger.

Løsningen er å få til spesialistutdannelse for norske leger i akutt- og mottaksmedisin og opprette faste stillinger til dem i akuttmottakene. Denne utdannelsen og organiseringen er velkjent i mange andre europeiske land vi lett kan sammenligne oss med, som for eksempel Sverige, Finland, Belgia, Nederland og Luxembourg.

I 2008 kritiserte Helseilsynet sykehusene for å ha for lav bemanning og lite kompetanse i akuttmottaket, noe ofte medførte kaotiske og potensielt farlige situasjoner. Lite er endret siden den tid. På driverorganisasjoner som Stifelsen Norsk Luftambulans, Norsk Selskap for Akuttmedisin, Norsk Kompetansesenter for Prehospital Akuttmedisin og Legeforeningen, stiller seg bak denne kritikken. Det er enighet i disse organisasjonene om å arbeide for å bedre akutt- og mottaksmedisinsk kunnskap blant norske leger.

NÅR DU BLIR INNLAGT ved norske akuttmottak, risikerer du å måtte vente uforsvarlig lenge på behandling. Dette forekommer ved de fleste sykehus, inkludert vårt her i Stavanger. Helseminister Støre mener at det er urealistisk med overleger i front ved sykehusene, men det har de klart i Sverige.

Ved å innføre en egen utdannelses og opplærings av akuttleger som får sin faste arbeidsplass i mottakene, vil ventetiden kunne gå ned og pasientsikkerheten øke. Å videreføre løsninger vi vet ikke har fungert frem til nå, er å gamble med pasientenes liv og helse.

Proveprosjektet med egne akuttleger i mottak pågår ved St. Olavs Hospital i Trondheim og Akershus Universitetssykehus. Jeg håper at Stavanger Universitetssykehus blir med på denne utviklingen.

Kirkemøtet 2013 11.–16. april

Kirken mangler prester

► Norske prester har i dag mer enn 1000 flere medlemmer å betjene enn sine kolleger i Sverige og Finland. Hvis folkekirkenes brede tjeneste skal opprettholdes, må kirken få flere prestestillinger.

Den norske kirke har 3, 8 millioner medlemmer. Kirken glæder seg over et høyt aktivitetsnivå; vel seks millioner mennesker gikk i fjor til gudstjeneste. Men en prest gjør mer enn å holde gudstjenester. Lav bemanning i Den norske kirke innebærer på sikt også en dårligere tjeneste til befolkningen.

Driver ikke samlebandsaktiviteter En prest er til stede i folks mest sårbare og viktige situasjoner – øyeblikk som huskes hele livet. En prest skal også utøve sjelesorg, forestå syke- og hjemmebesøk, være en ressurs for frivilligheten i menigheten og ellers drive forkynnende og menighetsbyggende arbeid. En prest skal ikke være en «serviceprest», og kirken er ikke et eventyrbar å driver samlebandsaktiviteter. Når en prest bruker mye tid og engasjement for å gjøre fra konfirmasjonsgudstjeneste både inkluderende og høytidelig, skal ikke det bety at hun nå ha det gå utover samtalene med sørgende, hjemmesøks hos syke eller møte med dåpsforeldre.

Kirken ønsker ressursprester, omorgsprester, sjelesørgerprester, konfirmantprester, frivillighetsprester og prester med overskudd og engasje-

ment til å utføre den viktige oppgaven de er satt til. I mai i fjor slo Stortinget fast at Den norske kirke forblir Norges folkekirke. Dette forplikter. En folkekirke må være til stede for folk, der de er. Det koster å opprettholde en folkekirke over hele landet. Kirkeministeren hevder at det er bevilget mer midler til prestestillinger. Men regnestykket er mer komplisert enn det å telle prester før og nå. Den nye arbeidsavtalen fra 2001 sikrer prester femdagessuke på lik linje med andre arbeidstakere. Det bidro til et økt behov for stillinger som ikke er dekket inn gjennom statsbudsjettene.

En annen utfordring handler om befolkningsveksten i tettbygde strøk. Presteforeningen har uttrykt bekymring over at prestedekningen i dag ikke er tilpasset demografiske forskyvninger. Dersom stillinger må overføres fra Utkant-Norge til pressområder i byen, vil en liten menighet i distriktet svekkes. Dersom fordelingen opprettholdes som i dag, får folk i tettbygde strøk en dårligere tjeneste.

I dag er prestedekningen særlig kritisk i Stavanger bispedømme siden befolkningsveksten der har vært stor de senere årene. En prest i Stavanger

har i dag ca. 800 flere medlemmer å betjene enn landsgjennomsnittet. Det gledelige med tallene er at prestene i Stavanger bispedømme må gjennomføre stadig flere gudstjenester med dåp, bryllup og gravferd, i tillegg til konfirmasjonsgudstjenester. En prest i bispedømmet gjennomfører i snitt 40 gravferd og vigslar, og konfirmerer og døper nær 100 medlemmer hvert år.

Kirkelige organ har meldt fra om svak prestebemanning til departementet i flere runder, og Riksrevisjonen har beklaget at tilbakemelding ikke er gitt.

Mangler ressurser

I dag starter Kirkemøtet, og årets hovedtema er «Folkekirke – Kirkefolk». Som leder i folkekirken opplever jeg politisk anerkjennelse for arbeidet kirken gjør, men de nødvendige ressursene følger ikke med. Ved imngangen til årets kirkemøte ønsker vi politisk støtte til vårt ønske om å være tilgjengelig for alle som søker kirkens fellesskap og tjenester, i all sin forskjellighet.

HELGA HAUGLAND BYFUGLIEN
Biskop og bispedømmets PRESEN

«En prest i Stavanger har i dag ca. 800 flere medlemmer å betjene enn landsgjennomsnittet», skriver Helga Haugland Byfuglien. FOTO: COLOURBOX

Politikk Asylbarna

Regjeringen må ta den tunge beslutningen

Mange misyer av at det skal tas «innvandringsreguleringer hensyn» når det gjelder asylbarna, men tenk deg at du står ved jernbanekinnene. Du kan forhindre at toget kjører på to personer ved å bruke sporveksleren. Toget kjører da i stedet på én person. Hva gjør du?

Tenk deg at du ved å dytte én person foran toget, kan forhindre at ti personer blir drept. Hva gjør du da? De fleste ville brukt sporveksleren i

det første tilfellet, men det er ikke så mange som hadde klart å dytte én person foran toget. Selv om hjernen forteller oss at ti personer er viktigere enn én person, sier hjertet oss annet. De som kjemper for at asylbarna skal få bli, føler at de er i situasjonen med dyttingen. Vi kan ikke ofre barn vi kjenner, bare for å forhindre at det mangedeobbelte kommer i samme situasjon.

Regjeringen ved Lønseth, føler sikkert at de bruker sporveksleren. De ønsker å forhindre at mange flere barn kommer i denne forferdelige situasjonen. Selv føler jeg at det er riktigst å redde de mange, men i likhet med de fleste andre, hadde heller ikke jeg klart å dytte. Jeg er glad for at det er regjeringen som må ta denne tunge beslutningen.

SIDSEL NESSE
Stavanger

«Framtidens barnehage»

FOTO: COLOURBOX

God ledelse gir barnehagekvalitet

Gjennom stortingsmeldingen «Framtidens barnehage» viser regjeringen ønske og vilje til å satse på kvaliteten i barnehagene. Fagforbundet Lederne støtter de fleste tiltakene som foreslås. Men vi hadde ønsket oss et større fokus på god barnehageledelse.

Lederne er et fagforbund som organiserer mange dyktige og dedikerte ledere i norske barnehager. Disse er lojale og trofaste mot sin arbeidsplass. Men når konkurranansen om arbeidskraften øker i samfunnet generelt, og i omsorgssektoren spesielt, er det viktig at arbeidsgiver ikke tar sine ansatte for gitt. Faglig utfordring, muligheter for kompetanseheving, lønn og et godt arbeidsmiljø er viktige faktorer for at folk skal bli jobben.

Antall pedagoger

Det er bra at regjeringen legger vekt på økt barnehageforskning, dette indikerer et ønske om faglighet og pedagogisk utvikling av barnehageektoren. Lederne er også svært glade for at man stiller økte krav til bemanning i barnehagene. Regjeringen forslår å innføre et krav om grunnbemanning i barnehagen på én voksen per tre småbarnsplasser (1:3) og én voksen per seks storbarnsplasser (1:6) innen 2020. Vi hadde håpet at regjeringen også ville fulgt opp anbefalingen fra Øle-utvalget om også å innføre krav om antall pedagoger.

I dag stilles det utdanningskrav kun til pedagogisk leder og styrer. Av ansatte i barnehagene er det drøyt halvparten (53 prosent i 2011) som har en barnefaglig utdanning i form av pedagogisk høyere utdanning eller fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfag. Om lag 20 000 ansatte har ingen utdanning utover grunnskole og toalt mangler ca 40 000 ansatte pedagogisk utdanning. Det er viktig å understreke at de ufagartete i barnehagene gjør en fantastisk bra jobb hver eneste dag.

Utdanning

Kunnskapsminister Kristin Halvorsen har flere ganger understreket hvor viktig skolelederne er i skolen. På samme måte mener Lederne det er riktigst å tenke når det gjelder barnehager. Når vi ønsker strengere krav til utdanning og økt lederfokus, er det et ønske om å utvikle norske barnehager videre.

Barnehagestyrere og -ledere er en svært viktig ressurs når det gjelder å sikre kvaliteten på tilbudet som gis i den enkelte barnehage. Vi hadde håpet regjeringen hadde løftet dette perspektivet høyere i meldingen, men håper uansett at barnehageektorene (offentlig og privat) vil satse mer på barnehageledelse. Dette handler dels om kompetanseheving, oppfølging og ansvar, men også om konkurranseedyktige betingelser hvis man skal konkurrere om de beste pedagogene. Godt kvalifiserte ansatte og gode ledere, er viktige premisser for å skape god kvalitet i barnehagene.

JAN OLAV BREKKE
Forbundsleder i Fagforbundet Lederne